

usurariam intentionem tegant sub emento, falso que predicatorum prenarrum, seu multarum nomine, & ex ejusmodi frequentato iuri quedam quia janua ingens usurarii pandatur. Quamobrem summa cum sapientia rejiciuntur a Parliamentorum plenarie prae dicta multarum prenarrum convocationes; & presumuntur, eos qui caldem stipulatur in pecunias suis mutuo tradidit, iudicem abutum ad usuras sub ejusmodi pretextis simulationibus involvendas.

C A S U S XXXV.

GERMANICUS animo habens in epularum apparatu quadam, quo suis & potestissimis Magnatibus aliquos accipere statuit, suam ostentare magnificientiam; conditionem offert Scipiōnū trium minarum eidem numerandarum in premium usū plurimorum vaforum argenteorum, si velit ei eadem, ad diem ad prae dictū convivium destinatam, commodare; atque, quoniam intendit ibidem rem aliquam magnum momentū conficeret, eaque dñe plurimum ipsius interest, videri de rebus suis optimè constitutis; etiam ei offert pecunias summarum pro facculo ducentorum duplicitum numerorum aureorum, si velit ei eundem mutuum tradere, sibi proponens eodem expōneret cum ostentatione in ludo, qui post scūlū fecerat eis, loco calculorum adhibendos. Numquid oblatam sibi conditionem ejusmodi sine ultro periculo Scipio potest acceptare?

R E S P O N S.

Circa propositum difficultatem arbitramur, a Scipione posse profiri, sine ullius usuræ periculo, quam ei Germanicus fecit, acceptari conditionem. Neque enim, proprio loquendo, mutuo dat prae dicta vala argentea, neque faculum ducentorum duplicitum numerorum aureorum Germanico: sed eisdem locat; prae dictorumque usum ei dumtaxat vendendo, sic sibi corudem retinet dominium apropriatam, ut Germanicus tenetur, ad eadem argentea vala. eundem faculum, eodemque duplices nummos aureos in propria corum specie restituenda; si vero ex aliquo causa fortuito prae dicta omnia perirent, ac sine culpa Germanici; tota jactura in ipsummet Scipiōnem, tamquam in verum proprietarium, recideret, iuxta juris istud adagium (a): res perit domino rei: qua quidem in re manifestum est, istum contractum non habere rationem illius contractus, qui dicitur mutuum, vi cuius dominum pecunia, aut rerum aliquarum, que mutuo dantur, transfertur in mutuariū, qui de his potest ad libitum disponere, si ne ulla obligatione res sibi mutuo traditas in propria illarum specie restituendi; sed iustum earumdem tantummodo premū. In hoc datus, ut accipiēnū fiant, ait Imperator Julianus (b), Et quandoque nobis non eadem res, sed alia ejusdem naturæ reddantur. Unde etiam mutuum appellatum est: quia ita a me sibi datur, ut ex meo tuum fiat. Quæ quidem accommodari negantur, posse ad argentea vala, & ducentos duplices nummos aureos, que fuerunt a Germanico Scipiōnū commoda: quum Germanicus nullo jure gaudeat de iisdem disponendi tamquam per modum proprietatis; sed eadem dumtaxat ad propriū suū usum convertendi, quemadmodum inter eos convenit. Res enim eadem ratione le habet, ac, si Scipio ei commodavisset ad aliquos dies sex equos r̄hēdarios apud ipsius equile seponendos, atque ut locus obiectetur inde persuadendi, eodem ipsius effi proprios. Quamobrem, sicut non posset inde proprietatem dicitur equorum sibi arrogare, neque eisdem alienare sive ex venditione, sive ex donatione, sed obligaretur, ad eisdem Scipiōnū redendos; ita etiam ipsi necessitas incumbit, quæ mutuū est a Scipiōne, ipsi eadem restituere, atque eadem vala argentea, eodemque duplices nummos aureos, que ab eo mutuo recipit, in propria spe-

(a) Leg. Rī-
gus. o. cod.
de pignorat.
adīone lib. 4.
tit. 24.

(b) Lib. 4.
tit. 15.

cij ei referendi. Cui decisioni sacer doctrina S. Thomae (c) :

qui primo quidem loco statuit principium istud? Usus principalis usorum argenteorum non est ipsorum coniunctio; & id est usus eorum potest veni-
di sicut, servato domino rei: usus autem princi-
palis pecunia argentea est diffratio pecunia in
commutationes. Unde non sicut ejus: usum vende-
re cum hoc, quod quis velit ejus restituere;

quod mutuo dedit. Deinde laudatus S. Doctor addit:

(d)

Scindam tamen, quod secundarius usus argenteo-
rum usorum potest esse commutatio;

&

talem usum eorum non licet vendere. Et similiter potest
esse aliquis secundarius usus pecunia argentea;

ut puta,

si quis concederet pecuniam signatam
ad ostentationem, vel ad ponendum loco pignoris;

&

talem usum pecunie sicut homo vendere potest.

Idem Angelicus Doctor fatus etiam alibi probat

(e)

quam ea de re sequitur sententiam, distinguendo quoque duas usum species, ad quos conser-
fari potest pecunia; seu qualibet alias res: ex qua
(f) 4. sent. diff. 15.
12. de malo art.

distinctione sic arguit: Unde, si quis pecuniam argenteam in sacculo concedat alieni ad hoc, quod ponat eam in pignore, & exinde pretium accipiat;

non est usura, quia non est ibi contradus mutui;

sed magis locatio & conditio: Et eadem est ratio-

ni, si quis concedat alteri pecuniam ad usum ostentationis.

Cui doctrinæ lui Magistri celebrerrimus

Agelius Romanus, quantum ad illam partem, ad-

hæret;

qua quidem doctrina Scoti (e) simili at-

(f)

scotus in

quod plurimorum aliorum Theologorum communis

est. Glossa in Decretalem Alexandri III. q. 2. n. 19.

(g)

sententiam quoque eamē ampliætut, cum hæc est.

(f)

Glos. in

Ubi pecunia datur ad pompa: possum inde re-

(e) Leg. Sed

mibi. 3. §. fin.

commodati

leg. Sep. 4.

ff. ood. tit. q.

12. lib. t. c.

13.

14.

15.

C A S U S XXXVI.

ROBERTUS apud omnes ubique divulgatus tam-
quam vir, cui nihil aliunde rerum familiarium ad-
est, quam earum quas sibi quiesvit, ac quotidie
percepit ex usurariis quas exercet exactionibus,
tabernaculum quoddam quod suis ædibus adjun-
git, curat exstruendum. Artifices, quorum opera-
ea de causa conducti, possunt ne recta conscientia,
ac fine necessitatis illius restituendi periculo,
quotidianam, quæ debetur opera sua, mercedem
ab eo recipere; cum optime cognoscant, nullam
aliunde ei pecuniam adesse, præter eam quam ex
iniquiori prædicto commercio retulit?

R E S P O N S.

Auctor opusculi ejusdam, quod exstat inter opera-
ra S. Thomæ, (b) simile difficultatem lucu-
lenter prorsus dissolvit, afferendo, ab illis nequa-
quam peccari, qui ab usurariis aliquid recipiunt
ad propriam suam sustentationem, cum aliunde
non possint eamē sibi facile querere; præsterim
vero, quando recipiunt aliquid tamquam iusta
mercedem: quæ debetur sue opera ac suo labore,
quæ consideranda sunt tamquam quid tantummodi
valens, quantum ipsa pecunia valet, quam recipiunt;
& ex cujus pecunie perceptione facultas
non eripitur usurario, restitutio illius quod male

(b) Apud S.
Thom. opus.
73. De usura.
cap. 17.

U S U R A.

679

male sibi atque inquis rationibus quasvisit, satis-
faciendi. En ipissima verba sunt Auctoris lauda-
ti. Artifices & laborantes & servientes possunt ju-
ste aliquando percipere de bus usurariorū quæ ac-
quirunt ab usurariis; quia quantum accipiunt ab u-
surariis, tantumdem reddunt ipsi per recompensa-
tionem operis, vel laboris, vel artificii: ita quod
per hoc non sunt usurarii impotentes effelli, ad re-
stitutionem faciendam.

Nihilominus si necessitas non impellat prædictos
Artifices ad operam suam usurario præfato locan-
dam; atque aliunde locus in se detur, ex eadem ope-
ra sua perlitis alii locata vltum suum sibi com-
mune de quarendi; non possunt sine peccato suam operam
eisdem locare, ab eodem accipiendo debitam operi
suo mercedem; cum certo certius noverint, pecu-
niam, quæ sibi rependitur de inquis quas exercet
exactionibus provenire, ut in propria specie ponit
eum, eisdem istius rei nullatenus inficias. quo-
niam in eo casu recta conscientia non potest debi-
tum, seu merces recipi quæ securum ex aliene re ratio-
nibus inquis parta perfrui: Nihilominus tandem hu-
sufmodi artifices, addit citatus, si credant us-
urariis nihil habere de bono: Et eadem faciliter pos-
sunt ab aliis lucrari, peccant scienti usurariis com-
municando opera sua pro lucro quod sciam, esse rem
aliam: Et maxime propter scandalum.

C A S U S XXXVII.

PHILOMETOR habet apud seū summarum 1000.
librarum, quam putat domui sua non satis tuto re-
poni: animo decretit eamē ad unius anni tempus
servandam committere Samueli; quem novit, esse
in signis usuriarum. Num definitum animo pro-
positum potest, sine peccato, exequi?

R E S P O N S.

Respondemus, si Philometor suam 1000. libra-
rum summarum Samuelem committit eo fine, ut us-
urariis ipsius commercium juvaret atque copiosius
eficeret, futurum ut se p̄participem profecto redi-
deret peccati prædicti usurarii; siquidem inde ei pre-
beret occasionem peccandi. At vero, si committat
non alio fine, nihi ut sua pecunia curia servetur, nul-
lius culpis prorsus arguendus est; siquidem non sit
prohibitum, ne veri alicius mali ministerium ad
bonum aliquem finem conferatur: Si quis, ait san-
ctus Thomas (a), committeret pecuniam suam us-
ura, non habent alias unde usuram exerceret, vel
de male. art. 4. habet intentione committere, ut inde copiosius per us-
uram lucraretur, daret materiam peccandi: unde Et
ipse est particeps culpe. Si autem aliquis usurario
alias habent, unde usuram exercet, pecuniam suam
committat: ut tutius servetur: non peccat: sed ut
tutus homine peccatore ad bonum.

Quorum Sancti Thomæ verborum occasione ope-
re pretium est obserbare, si Philometor cognoscet,
Samueli nihil aliunde adesse, unde posset exer-
cere usuram; omnino constare, futurum jam ut non
possit eisdem committere suam 1000. librarum sum-
marum per modum depositi, quin peccet cum contra
charitatem, tum etiam contra iustitiam, ut docet
Sylvius in suo quod in eundem sancti Thomæ lo-
cum habet, Commentario. (b) 2. Si pro comperto ha-
bit 2. 2. q. 72. beret, futurum ut Samuel, licet aliunde sibi sup-
p. ad 5. (c) rom. pag. 557. Edat tunc, unde usuram exercet fine illa 1000. librarum
ope, nihilominus istam sibi pecunia summam adhi-
beat, ut sibi querat usurarios quæstus pinguiores
atque copiosiores; futurum quoque, ut in eo casu
nequaquam valeret apud eum pecuniam istam depo-
nere: siquidem, nihil quidquam repugnat, quod
sibi prælucet, interior conscientia tunc lumine,
peccato Samuels obfiscundaret ex ipsa quam ei-
dem voluntario afferret, aggravans usurarum ini-
quitas occasionem. Quod evidenter eruunt ex Dec-
retali Gregorii IX, quam ibidem ad marginem in-
dicamus. (d) & probatur ab appellato jam Syl-
vio ex instituta ab eo ista quæ sequitur, & ad rem
dilucidandam omnime prorsus accommodatur,
comparatio. Si quis deponebat gladium apud cum
quem sit, illo esse abusuram ad interficiendum ini-
micum, esset particeps homicidii; atque adeo ad refi-
tutionem obligatus: neque excusatetur per hoc, quod
alius jam haberet voluntatem illum interficiendi.

R E S P O N S.

Ut manifeste constat, quod Silvestro Ma-
glorius tradidit, mutuum prorsus usurarum esse;
obligatur necessario ad restitutionem omnium in-
terfice quæ percepit ad diem usque appellatio-
nis, quam debitor suo denuntiari iustit;

adeoque recta conscientia non potuit fortem suam 12000.
librarum recuperare, nisi prius de eadem deduc-
tis 6000. librarum usurarii interese quod per
decem annos accepit, sed fortem tantummodo
6000. librarum, ex qua juncta simul cum 6000.
librarum interese conficitur summa 12000. libra-
rum quæ ei a Silvestro debebatur; & 300. libras
dunitaxat pro 600. libris quæ eidem sententia ab
anno uno pronunciata fuerunt adjudicatae: si-
quidem tunc temporis sola superest summa
6000. librarum quæ ei iure legitimo a Silvestro
debetur. Quod intelligentum nihilominus est,
modo prædictam sententiam bona fide, neque per
collusionem, obtinerit.

2. Quod pertinet ad Symphorosam, quæ alli-
gata

Postas Tom. III. gata.

gata impræsentiarum viro suo, ejusdem subiectum potestari, atque cum eo gaudet bonorum communione, vivente viro suo, non est obnoxia restitutio: si tamen ipsi sit perfusissimum futurum ut ejusmodi restitutio maritus suis non fatisfaciat, atque eamdem ex legitimis suis parsimonis, vel in integrum, vel ex parte præstare possit; rem perget in adimplenda prædicta restitutio profutus optimam ac summa laude cùmulumandam.

3. Si Maglorius ei superfites vixerit, & conjicat ipsa, futurum ut se mortua, sui proprii heredes communitem bonorum adeant; obligatur ex debito justitiæ ad cavedum suo testamento, ut fiat testis memoræ restitutio ad summam usque; quam ipsi recipere de prædictis usurariis quælibet quantum ad dimidiam sui partem efficit summam 3000 librarum, atque ea de re ad confidendum sum testamentum adhibita quacunque diligentia, appositiisque quibuslibet folementis formulis quo sunt in instrumentis ejusmodi vel de jure, vel de more necessario præscriptis; adeo ut de ejusdem auctoritate nulla merito possit controversia liberi: si vero superfites ipsa Maglorio fuerit, ipsi Symphoros incumbit, si honorem accepte communionem, prædicta eisdem restitutio facienda quam primum provideat.

4. Si Silvester ex urgente aliqua suarum rerum necessitate compulsi fuerit, ad summam 12000 librarum accipiam cum obligatione solvendæ usurarii, ipsi restituimus 3000 librarum addicenda est, juxta tentientem S. Thomas (a) qui sic ait: Licit tamen ab eo qui hoc paratus est facere, & usuras exercere, mutuum accipere sub usuris propter aliquod bonum, quod est subventio sua necessitas, vel aliter.

Quod idem docent etiam Richardus Mide ton, Durandus, Gabriel Biel & Silvester (b). Ratio est, quod cum Silvester non peccaverit ex necessitate sibi cumsumendo mutuum sub usuris, non mereatur, quoniam restitutio usurarum quas solvit, defraudetur; siquidem eas non nisi invitus perverterit, atque eo tantum fine, ut propriis suis necessitatibus provideret. Sed si mutuum illud acciperit, ut inde luxuriosius vivere, aut suis libidinibus subterire, vel voluptatis immoderatio se defert, aut alteri cuiuslibet ejusmodi causæ obsecundaret; est ipsa restitutio pauperibus ergo danda.

(c) S. Thom. p. 2. q. 62. ad 2. at 2. ad 2. at 2. q. 12. dub. 1. Silvester v. 1. 7. q. 1. Neque etiam contendit potest, cum qui usurarii interest repedit, insufficiat peccati fieri consciens, quod committitur ab ipsomet temporatore, qui ejusmodi recipit interest: solvere usuras non est peccatum: sed ille qui recipit, peccat, inquit Glosa (i). Quod autem non peccat in rependendo usurario interest, rationem istam afferat alibi Doctor Angelicus, cum sic differat (K): Ibs qui dat usuram, patitur iniugum, non a se ipso, sed ab usurario, qui licet non inferat ei quædam violenterem absolutam, inferat tamen ei quædam violenterem mixtam: quia scilicet necessitatem habent accipere mutuum, gravem conditionem imponit, ut scilicet plus reddat, quam sibi prestetur; & tamen si quis in causa in necessitate constituto venderet rem aliquam multo amplius, quam valeret. Eset enim iniusta venditio, scit & usurarii mutatio est iniusta.

C A S U S XXXIX.

POLIXENES mercator Mensariorum chirographum suscepit intra binos dies perolvendum: & quoniam prætentem pecuniam ad manum non habet, urget Metellum familiarem suum amicum de prædicta, quæ fertur in memorato chirographo, pecunia mutuo sibi tradenda, conditione eidem facta usuras lemissæ ei rependiunt ad tempus sex mensium, quod sibi petit concedi. Quia de re propontitur, utrum Polixenes in eo peccatum aliquod admittat?

R E S P O N S.

PANTALEON mercator gemmarum, monilium, a liumque rerum ejusmodi pretiosarum cui sunt duo liberi, totam rem suam familiarem habet positam in mercionem gemmarum, quod assurgit ad summam usque quadragesima, vel quadraginta quinque milium librarum, que tota volvitur in eo, quod exercet, commercio; prætereaque gaudet annuo censu trium circa milium librarum, quas constitutas habet tam in Regiis vèctigalibus, quam in redditibus quorundam vitorum privatorum. Questionem autem proponit, num quibidam in extraordinariis occasiōnibus non sibi licet pecuniam sub usuraram conditione sumere mutuam, ad eos ea de re recurrendo, a quibus novit, publicam exerceri negotiationem, ex sua pecunia ad certum quoddam tempus commoda quæstus usurarios percipiendi. Tribus potissimum de causis videtur ei perfunctum, hoc ipsum sibi prorsus licet: prima quidem quoniam ea est commercii quod habet conditio, ut ab omnibus

re gravissimis incommodis dominatio sententia, quæ in eum certo certius feretur, nisi solveret ad constitutum tempus 1000. numeros quos debet.

Quod ita docetur a S. Thomas (d), quis uam probat tentiam, 1. exemplo vel ipsius etiam Dei, qui, ut ait S. Augustinus, (e) utitur peccatis hominum, ut inde bonus aliquod percipiat; 2. Autoritate ejusdem Patris, qui scribens ad Publicolam, (f) a quo confubatur, num licet adhibere sibi jus jurandum Ethnici alijus qui confuevit jurare per 47. alias 54. falsos deos respondet, liceo prorsus ab huiusmodi viro jus jurandum exigere, modo direde ab eodem non petatur, ut per falsos quos colit deos iure, Augustinus Publico.... respondit, ait S. Thomas, quod qui uitur fide illius, qui per falsos deos iurat, non ad malum, sed ad bonum, non peccato illius se sociat, quos demonia iuravit; sed padro eius bono, qui fidem servavit: Si tamen induceret eum ad jurandum per falsos deos, peccare. Ininde laudatus S. Doctor sic ait: ha etiam in proposito dicendum est, quod nullo modo licet inducere aliquem ad mutuandum sub usuris. Licit tamen ab eo qui hoc paratus est facere, & usuras exercere, mutuum accipere sub usuris propter aliquod bonum, quod est subventio sua necessitas, vel alterius: fecit etiam licet ei qui in latrones manifester bona que habet, quod latrones peccant diripiendio ad hoc, quod non occidatur, exemplo decim virorum qui dicerunt ad Iffinat: Noli occidere nos; Thesauri habemus in agro (g).

Atque laudatus S. Doctor, quam afferit modo, tentiam eamdem paulo post confirmat (h), (i) S. Thom. questionem solvendo, quam ipse fibimetis propo- cit, art. 4. ad. 4. queque se habet, utrum non locus offensionis, &

atque idem docent etiam Richardus Mide ton, Durandus, Gabriel Biel & Silvester (b). Ratio est, quod cum Silvester non peccaverit ex necessitate sibi cumsumendo mutuum sub usuris, non mereatur, quoniam restitutio usurarum non est nisi passum ex illius parte, qui mutuatur, qui proinde nullam inde culpam omnino contrahit. Ipsi autem usurarii sumit octogenam peccandi ex malitia cordis sui. Unde scandalum peccatum ex parte sua est; non autem adhuc ex parte peccantis mutuum.... quia huiusmodi peccatum scandalum non provenit ex iniurie vel ignorante, sed ex malitia.

Negat etiam contendit potest, cum qui usurarii interest repedit, insufficiat peccati fieri conscientia, quod committitur ab ipsomet temporatore, qui ejusmodi recipit interest: solvere usuras non est peccatum: sed ille qui recipit, peccat, inquit Glosa (i). Quod autem non peccat in rependendo usurario interest, rationem istam afferat alibi Doctor Angelicus, cum sic differat (K): Ibs qui dat usuram, patitur iniugum, non a se ipso, sed ab usurario, qui licet non inferat ei quædam violenterem absolutam, inferat tamen ei quædam violenterem mixtam: quia scilicet necessitatem habent accipere mutuum, gravem conditionem imponit, ut scilicet plus reddat, quam sibi prestetur; & tamen si quis in causa in necessitate constituto venderet rem aliquam multo amplius, quam valeret. Eset enim iniusta venditio, scit & usurarii mutatio est iniusta.

C A S U S XL.

Distinguedum est, namque vel Polixenes novit, Metellum esse usurarium; vel scit, ab eodem nullam exerceri pecunia negotiatio: Si sciat, a Metello non exerceri iniquum ejusmodi commercium, certissime in eo peccat, quod cum urgeat de committendo peccato usuram: at vero, si aliunde noverit, eum turpissimo ejusmodi commercio effuditum, & ab eo confutemus eis pecuniam mutuam dare cum obligatione solvendæ usuram iis omnibus qui apud eum ea de re accedunt, & quas ille exigit, præbent sufficietes cautiones; nullatenus peccat, quoniam recta conscientia potest ex peccato alieno propria utilitas queri, quando non queritur nisi proper bonum finem, nec nisi ex urgenti aliquia necessitate, qualis illa necessitas est, qua Polixenes premitur, qui ex ejusmodi mutuo vult ei, que sibi incumbit, urgente necessitate provideat; ponens auctoritatis sua sustinere, ac semetipsum eripe-

(d) S. Thom. 2. 2. q. 72. a. 1. in corp. & ad 1.

(e) S. Aug.

(f) Euch. c. 11.

(g) 14. Epist.

(h) 47. alias 54.

(i) 4. ad. 4.

allis ordinariis commerciis totum omnino disset: rarissime enim in eodem exercendo recurunt occasions, vendendi, atque imprimis ab annis duobus, vel tribus ex quibus singulae familie passæ fuerunt redditum suorum annuorum ingentem immunitationem, eadem intolerabili tributa continuantur exigui; annonæ caritas ingravescit; & pecunia in arcis locupletiorum steriles reconditur. Quæ difficilis mercium venditio in causa est, cur mercatores ejusmodi pretiosarum mercium nequeant ex summa qua premuntur, penuria numerorum quidquam emere, ac ne merces apud se imprudenter coacerent, quarum vendendarum facile locus non se dedat: ex qua quidem difficultate se profitant inveniuntur, quem occurreret inter eorum commercium & alia ordinaria commercia, in quibus consuetum semper est identidem vendere, quoniam non deest communis hominum societas emendi necessitas, & in quibus licet semper ejusmodi commerciorum mercatoribus novas sibi merces ex apostolis conquiri, cum quas in suis tabernaculis habebant expostas, merces in integrum videruntur, cum et contrario nulla possit gemmarum apostola usquam reperi, & omnino necesse sit tenere oblatas occasiones emendarum ejusmodi pretiosarum rerum, ubi primum se opportune prebeat.

Secuna ratio quam Pantaleo causatur, est, quia sibi duo liberi sunt collati quorū collocatio- nis causa non potest minus impendere, quam jam contulerit in gratiam duorum aliorum quibus singularis dedit summam 2500 librarum, unde rite sue familiaris ingenis sibi prorsus emergit immunitio, quam sibi permagni interest refaciere continuando iuum commercium, quod quidem non potest sustinere, quia aliquando obligatur ad pecuniam sub usuris mutuam accipiendo; siquidem pecunia praeterea sit opus iis qui non nisi gemmas suas vendunt, ut inde pecuniam sibi querant.

Tertia propterea quod obligetur ad faciendum sumum faltum 5000 librarum per annum unum quoniam tum causa proprii sui vicius qui tenuis admodum est, tum pro conductis aëbus alienandis atque mercede donandis domesticis quinque quorum opera ac labore necessario indiget, tum etiam satisfaciendi causa & privatæ tributi quod ratione capitum existit, indictionis, & cateris, in quorum partem venit, publicis oneribus.

Qua de re habetur quæstio, num quae ei quan- doque, licet rarius inducitur necessitas, ejusmodi sit ex qua posuit sine peccato sub usuraram conditione mutuam accipere pecuniam, non nisi ea de causa ad eos recurringe quibus animo est pro com- perto haber, nelle nisi sub illa conditione pecuniam commodare, & cum neminem repertit qui velit ejusmodi mutuum ei gratuitò tradere?

R E S P O N S.

Exsistamus: 1. Pantaleonem in casu constitutum quem exprimit posita hypothesis, nec ad manum quemquam habentem qui velit ei pecuniam gratuito commendare, posse sine peccato recurre ad publicum quemlibet usurarum ab eo per- cipiendo causa per modum huius animo est pro com- perto haber, nelle nisi sub illa conditione pecuniam commodare, neque enim intentio commercium ampliandi, ut inde copiosiores divitis conquerantur, & sumptuosior magnificientia vivendi ratio producat, sufficit ad mutationes ejusmodi extra omniem culpe rationem ponendas; cum non nisi ea sola iusta necessitate mutuandi prædictus Pantaleo possit non fieri participes peccati quo se prefatus usuraris constringit: quia quidem ju- stæ necessitate semel sublata, semper peccatum o- currit in pecunia mutuo sub usuraram conditione sumenda, quando sine causa illa iusta præ- betur usuraris occasio peccandi, adeoque pecca- tum quod admittunt, cum iisdem participatur.

Atque ipsissima est doctrina S. Thomas qui, ut obseruavimus, in præcedenti decisione, (d) mutua- tiones ejusmodi non habet omnis culpe prorsus cor- ruptas, nisi locum habeant propriez aliquod bo- expertes, nisi locum habeant propriez aliquod bo-

(c) S. Th. ib. ad 2.

Si PANTALEONEM non urgeat necessitas mutuam a Metello sumendi pecuniam sub usuris; neque revera mutuetur nisi eo fine, ut amplius negotiatur: & locupletiores res suas efficiat, quo pos- sit laetus ac splendidus vivere; num ejusmodi mutuatio peccato carebit?

R E S P O N S.

Afferendum est in casu proposito Pantaleoni quem non fugit a Metello non accipi usuram ex tiru domini emergentis, vel lucri cestantis, intellectu juxta eum solum quem superius innimetus; sed veri nominis usurarum artem exerceri, nequaquam licere, nisi ex gravissimo prorsus peccato, mœnus ab eodem accipere sub usuraram conditione pecuniam; neque enim intentio commercium ampliandi, ut inde copiosiores divitis conquerantur, & sumptuosior magnificientia vivendi ratio producat, sufficit ad mutationes ejusmodi extra omniem culpe rationem ponendas; cum non nisi ea sola iusta necessitate mutuandi prædictus Pantaleo possit non fieri participes peccati quo se prefatus usuraris constringit: quia quidem ju- stæ necessitate semel sublata, semper peccatum o- currit in pecunia mutuo sub usuraram conditione sumenda, quando sine causa illa iusta præ- betur usuraris occasio peccandi, adeoque pecca- tum quod admittunt, cum iisdem participatur.

Atque ipsissima est doctrina S. Thomas qui, ut obseruavimus, in præcedenti decisione, (d) mutua- tiones ejusmodi non habet omnis culpe prorsus cor- ruptas, nisi locum habeant propriez aliquod bo- expertes, nisi locum habeant propriez aliquod bo-

num, quod *et subvenio sua necessitatis, vel alterius*. Cum vero non nisi eo fine ipsæ mutationes obtinens, ut ex divitiis quæ inde proveniunt, honorabilior fiat ratio vivendi: eunc peccatum evadit commune & illius qui sub usus mutatur, & illius qui cum obligatione reddendi tenoris, mutantur dat pecuniam: (a) *Cum dando usuras peccaverint, tamquam occasionem peccandi usurariis prebentes; cum necessitas que ponitur, ut scilicet honoribus vivant, & maiores mercationes faciant, non sunt necessitas que sufficiat ad excedendum peccatum prædictum.* In eoque sensu dicendum est, eum qui mutatur, se peccati quo usurarius confringitur, constitutare partem; siquidem & peccatum approbat, & preter peccanti consentit; ad ipsumque potest proflus accommodari dictum illud S. Pauli (b) qui affirmat, ejusdem peccati sub oculis Dei confortes esse, non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Ut enim fertur canon: Quid canon (c): *Quid enim deciso non possit, qui confessus illi suo errore, non possit* (d). Rom. i. 32. *Can. Quid canon (c): Quid enim deciso non possit, qui confessus illi suo errore, non possit* (d). C A S S U S X L I I I .

Y A D Durand. Richard. Ga-
briel. & sylv.
Locis supradictis
Collig. acti-
mens tom. 2.
Gen. Th.
mod. ro. tr. 5
c. 1-6. & Samb.
to. 3. cap. 93. &
sc.

GERMANUS Parochus de S. Quintario admonitus a plurimis, Rupertum sum parochianum usurario commercio ab aliquibus annis le dare in rebus tum pecuniaris tum pecuaris mutuas tradendis, eundem ea de te Pascali ipsius confessionis interrogatus, ab eoque incitatius est, num non esset alius cuius usurae conficius: ad quod interrogatum respondit Rupertus sibi quantum ad istam partem, nullius omnino se esse culpe conficiunt; significante autem ei Germano, hoc ipsum nihilominus confitit fama atque publico omnium sermone de eo celebrari: quin etiam sic sibi nuntiatur fusisse a viris fidei proflus locupletissimæ & omni exceptione majoris: utque sibi penitus constaret de re illius veritate vel falsitatem opus esse, ab eo sibi profecti contractus, quos invenierat, obligations quibus alias confrinxerat, & chirographi cautions quas præ manus aut apud se servabat. Rupertus animo pertinaci perficit negare, sibi posse quidam usurarii commercii ullum cum iure objici, ac plane dixit, nolle se quæ Parochio postulabuntur, contractum, obligationum & chirographi cautiones instrumenta, ullatenus ei exhibere. Quid Parochum agere in eo casu opus est: Num debet eidem abolitionem differre, quoadiectum que ipsius se se voluntari præstiterit obviandum?

R E S P O N S .

(e) S. Thom. Secundum doctrinam S. Thomæ (e), Parochus quodlib. 1. ar. seu quilibet alias Confessarius dicit sibi penitentis in foro penitentia stare tenetur, si penitentis accuset femineum, sive excusat: In foro Judiciali credidit homini contra se, sed non pro se, ait laudans S. Doctor, in foro autem penitentia creditur homini pro se & contra se. Ratus est, quod qui ad penitentiam forum accedit, accusator simul ac tertiis personam sustinet, sicut Confessarius per sonam superl. Judicis simil ac Medicis. Atqui Iudeus non potest judicari ac iustam sententiam ferre, nisi de rebus quæ certissimæ ex indiciis constent atque comprehendorunt; neque Medicus remeda prescribere, nisi eidem infinitas innotescat: Adeoque Confessarius non potest absolutionis beneficio nec debet eum defraudare, cuius crimen ex ratione certissima, indubitate que argumento perfectum non habet, neque omnino exploratur, sed tantummodo novit ex nuda memoria conjectura, quæ tota rumoribus incertis innititur, qui ad eum ulque perseverunt, aut quam ex verbis sibi factis accept: quæ quidem omnia sepe

EMTIO VENDITIO.
(COMMUTATIO.)
(DAMNUM & INTERESSE.)
Vide (PIGNUS.)
(INTERESSE.)
(COMMODATUM MUTUUM.)
(SOCIETAS.)

Laborem denique suscepimus Lectoribus, ut arbitror, haud inutilem: quamobrem eos qui sine labore laborum nostrorum fructum sunt percepturi, rogatos volumus, ut nobis pro laboribus nostris orationes ac preces impetrant suas. THEODORET. Epist. De dicat. exposit. Cantici Canticorum.

I N D E X RERUM ET MATERIARUM.

Quæ in hoc toto Opere continentur.

A B B A S .

aliam Abbatiam ubi strictior & reformata ejusdem Ordinis disciplina viger, an ad hanc observandam sunt obligati sibi Confessarii quos volunt; & absolutions, quas ab his obtinent. *Vide* hujus tituli Proximum.

Abbatia exemplarum a Jurisdictione Episcopi, possunt ne eligere sibi Confessarii quos volunt; & absolutions, quas ipso obtinent. Tom. 1. v. Abbas, cap. 1.

Abbas Regularis an potest aliquando solus nominare ad beneficium dependens a sua Abbatis, ita ut sibi Monasterii Religiousum consensum non requiriatur. *Ibid.* cap. 1. & cap. 5.

Potest ne sibi reservare absolucionem tot, quorū ipsi plater, peccatorum; Tom. 1. v. Casus Reversati, cap. 30.

Potest ne sibi reservare carum censuratum, quas illi imponere placet; sibi reservare; *ibid.*

Qualis debet eis obedientia debita Abbatis Regularibus; tom. 2. v. Obedientia, cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8.

Religiousi tenentur ne suis Abbatis obediere pro Episcopis. *Ibid.*

Potest ne propria antitribute & non explorato religiosum, qui Capitalium compонit, & ad Professionem adiungit, ut ab ea excludere possit, qui sibi offerant; t. 2. v. vesti. *Abbas*, cap. 4. rom. 3. v. Professio Religiosa, cap. 9.

Abbas qui in professione efficitur Novitiorum Professorum propriæ antitributæ excepti possit, ut hoc privilegium tom. 1. v. Abbas, cap. 1. & v. Abbatis, cap. 2.

Potest ne valide absolvere illam eis suis Religiousi, qui aliam infingendo Clerico Saculari excommunicacionem incurrit; tom. 1. v. Abbas, cap. 6.

Abbas, cuius bona communia sunt ipsi & Religiousi, possunt ad libitum disponere in ea, quæ post tempore necessarios supeditatos ex annuis redditibus superfluerint. *Ibid.* cap. 7. & v. Abbatis, cap. 8.

Abbes regulares an possunt abesse a suo Monasterio studiorum profequantur causa? *Ibid.* cap. 9. tom. 1. v. Residentia Parochorum; cap. 1. 2. Abbes Regulares vel Commanditæ tenentur non recipere Sacerdotem ex ipsi anno, quo ipsi in commendam soluta sunt: Abbatis? Si id negligant an ipso factio possit, ut sibi respondeat. Et tenentur ne restituendos fratres inde peregrinari. *Ibid.* cap. 10. v. Abbot, cap. 11. & 12.

An omnes Abbes Regulares valde conferre possunt Religiousi sibi subtili summae cuncta? *Quidam* Ordinarii? An ad hoc requiriatur, ut sint benedicti. *Ibid.* cap. 8.

Abbas exemplarum a Jurisdictione Episcopi potest ne aduenire plura beneficia; tom. 1. v. Unio Beneficiorum, cap. 12.

Confutatio, iuxta quam Abbes quidam Regulares, & suis filiis in manutentur, ut animatus, & amatus, & culyans facit five fatus sit animatus, five amatus; *Ibid.* cap. 3.

Filia nobilis nomine ad confundendum famam sibi auctoritate suum abigere potest; & Quandonam fortis incipit esse animatus; *Ibid.* cap. 1. & tom. 1. v. Irregularites, cap. 5.

Abbes possunt ne dare indulgentias, per se ipsos, aut per delegationem sacerdotum; tom. 2. v. Indulgentia, cap. 18.

Possunt ne dispensare fuisse Religiousi quibusdam Regulares observantes capitibus; tom. 1. v. Dispensatio Veterum Religionis, cap. 1.

Possunt ne dispensationibus auctoritatem praebere Religiousi tabubus; retinendi aliquantum pecunie summae centum ipsi dispensatione; *Ibid.* cap. 3.

Priores Conventuales an possunt dispensare Religiousi de regula ab Abbate sua constituta? *Ibid.* cap. 7.

An omnes Abbes Regulares jas habent, absolvendi ac liberandi ab irregularitate fuit Religiousi? Quando ipsi commissum est ab Episcopo Diocesano, ut eos censuris absolvant, an, ut eos ab irregularitate liberent specialiter potestate; tom. 1. v. Dispensatio Irregularitatis, cap. 17.

Possunt ne dispensare de bigamia ante aut post professorem; *Ibid.* cap. 24.

Abbas an propria auctoritate & quandocunque volunt deponere potest Priores Conventuales? tom. 1. v. Abbas, cap. 2.

A B B A T I S S A .

Vide hujus tituli Proximum.

Quænam est Abbatis dignitas? tom. 1. v. Abbatis, cap. 4.

Abbatis possunt ne functiones obire, & Jurisdictionem exercere antequam Abbatis suæ possessionem adiuvant; *Ibid.* cap. 1.

Cum, ubi ad admissionem aut exclusionem Novitiorum ad Professionem agitur, seruitur non obtinet, an tenentur Abbatis illius formam introducere? *Ibid.* cap. 2.

Ella legitima an potest eligi Abbatis ablique dispensatione Papæ vel Generalis Ordinis sui Propositi; *Ibid.* cap. 6.

Ordinis Reformati Abbatis an potest sine fœcia vintationes seu aditus officiosas recipere ad clathros; *Ibid.* cap. 3.

Abbatis Ordinis non Reformati, cum transverterent ad

Pontis Tom. III.

caelibus reservatis, a quolibet sacerdote approbato absolvit; tom. 1. v. *Causa Referenti*, cas. 27.

Cofessarii potest ne tempore Jubilai absolvere hominem, qui *caelibus reservatis obligatus est*, & non haber intentio-*num Jubilium incircumcisum*; tom. 1. v. *Jubilium*, cas. 5.

Parochi an possunt absolvere suos Parochianos, quando sunt extra Parochiam; tom. 1. v. *Impedimentum Clandestinitatis*, cas. 6.

Est ne deneganda absolutionis Concubinario, qui recusat Concubinam o domo sua dimittere; *ibid.* cas. 15. 19. & 22.

Quod si non possit illam domo ejusse sine scandalo, est ipso absolutione conferenda; *ibid.* cas. 16.

Sacerdos superius ab ordine officia, ex beneficio potest ne ad caelum absolvit a Metropolitano? Quoniam id ad requiri-*re conditions*; tom. 1. v. *Superius*, cas. 32.

Est ne obligatio penitentie absolucionis de peccato oblitio,

quorum sepe accusant; tom. 1. v. *Confessio*, cas. 42.

Absolutionis ad caelum habet ne locum in interdicto ge-

nerali de personali; tom. 1. v. *Supersus*, cas. 12.

An in iure quo foro ab excommunicatione, in quam quis incidit, liberatur absolutione ad caelum? Quoniam requiri-*mus conditions*; ut sit legitima? Est ne necessaria talis absolutionis illius quae sit legitima? tom. 1. v. *Excommunicatio*, cas. 61.

Quoniam uti decet absolutionis formula ad solvendum ho-

mismis majori ligatus excommunicatione; *ibid.* cas. 51.

Eligius ligatus excommunicationibus ab absolu potest u-

nica sola absolutione; *ibid.* cas. 58.

Potest ne quis vel iniurias a peccatis aut censuris;

ibid. cas. 59.

Absolutionis ab excommunicatione data a simplici Sacerdote excommunicationis in pericolo mortis existentibus fit ne irri-*te*, si excommunicati illi videntur recuperata superiori-*bus* se esse offerre atque exhibere negligunt; *ibid.* cas. 63. & 64.

An is, qui pristinam recuperat satisfactio, novam ren-*tit*ur obtinere absolutionem a caelibus reservatis, in quibus in

artificio mortis constitutis absolitus fuerit; tom. 2. v. *In-*

dictio, cas. 19.

Absolutionis confititum debet ne precedere absolutionem peccatorum propter quae quis in illam incidit; tom. 2. v. *Si monia*.

Absolutionis peccatorum aut censurarum obtenta per Procu-

ratoriem, est ne valida; tom. 2. v. *Excommunicatio*, tom. 2. cas. 67.

Absolutionis per litteras vel in literis obliterata fuit ne usitata in Ecclesia; tom. 2. v. *Confessio*, cas. 55.

An penitentia de caelibus reservatis absolu possint ante vel postquam ab aliis peccatis iam sunt absoluti; tom. 2. v. *Causa Referenti*, cas. 6.

An facile concedenda est absolutione, tom. 2. v. *Absolu-*

tio, cas. 19. & 20. & v. *Confessio*, cas. 2.

Potest ne absolu conferti furdo & maro nato; tom. 2. v. *Surdus & Mucus*, cas. 1.

An olim data fuit absolutione, antequam penitentia con-*summata* esset atque perfecta; tom. 2. v. *Penitentia im-*

puncto, cas. 14.

Est ne concedenda absolutione Penitenti cum dubitatus de

ipso constitutione? Sant ne tares quadam reguli, quibus

*boni sunt ex moribus nec ipsi inferior opibus sitque condu-*ctione**; tom. 2. v. *Absolutio*, cas. 50.

Et non potest absolu prentens, qui quidem nullam habe-

*conscientiam, attamen magis displicentiam naturalem aut su-*perioritatem* de causa iusto illo debitoque causa dolo-*

re; tom. 2. v. *Absolutio*, cas. 51.

An absolu fuit, qui peccata venialia confiteatur, et

iamdib[us] ipsorum contrito non sit sufficiens? Ejusmodi confes-

siones sunt ne nulla ac scilicet ob defectum contritionis *ibid.* cas. 9.

Sunt ne absoluendi illi, qui indicant certos quidam defec-

tus, de quibus se accusant, peccata esse, quamvis revera

peccata non sint; *ibid.* cas. 10. & v. *Confessio*, cas. 2.

An absolu posint, qui deficit memorie nullam specia-

lem peccatum designare possint in confessione; tom. 2. v. *Absolutio*, cas. 8.

Si agrotus ex intentione peccata confidit, Confessarium

accedit justifici, potest autem omnem vocis rationeque nu-

lum amittit, et ne ipsi absolu confenda; tom. 2. v. *Absolutio*, cas. 2.

Si agrotus aliquis amittit usus rationis aneuocat Confes-

soriorem petitor, an absolu ipsi concedenda est, qualiter

cumque egerit vitam famam & insolentiam; *ibid.* cas. 4.

Absolutio moribundo sub conditione ut validi

Divitiosi absolutions sunt ne usitate in Ecclesia, *ibid.* cas. 5.

Sunt ne concedenda peregrino agroti, qui ob

lingue discepit, non nisi per signa peccata sua confite-

ti, porro, Accipit ne remissione suorum peccatorum, si con-

tritionem habeat, non imperfectam? Teneat ne uti inter-

petre, si eis sit causa; *ibid.* cas. 11.

Potest ne Confessarii absolu penitentem tantum de

caelibus reservatis: cumque amittere ad Confessarium suu-

ordinarium, ad obtinendum reliquorum peccatorum absolu-

tio; tom. 2. v. *Causa Referenti*, cas. 16. & verit. *Con-*

fessio, cas. 25.

Absolutions data tempore festis plenaria sunt ne valide

ac festis; tom. 2. v. *Absolutio*, cas. 12.

Dominus i qui haber faciem hareticum, est ne denega-

tio absolutionis cogendus ad illud sumitendum; *ibid.* cas. 12.

Si quis autem quodammodo sunt ne

ab solvendo illi, qui cum ipsis revera est potest

ablatio, refutatio, id tamen facere cunctantur; tom. 2. v. *Abs-*

olutio, cas. 27.

De

685

INDEX RERUM ET MATERIARUM. 685

Si quis autem quodammodo conversa quidam jam ab aliquo an-

tonib[us] atque aditibus officiis, amicis atque acci-

lloribus, cum quibus peccaminis familiaritate juncta aut

jueta fuerat, ut proprie hoc solum absolu ipsi denega-

re potest; *ibid.* cas. 12.

Est ne deneganda absolutionis Concubinario, qui recusat

Concubinam o domo sua dimittere; *ibid.* cas. 15. 19. & 22.

Quod si non possit illam domo ejusse sine scandalo, est ipso absolutione conferenda; *ibid.* cas. 16.

Cum non est in potestate alienus possum, interrupere

aut evitare occasione peccandi proxima, potest ne ipsi inter-

venit absolutione concedi; *ibid.* cas. 17.

Si Dominus aliquis libidinosus abusus fuerit famula sua, &

ab aliquo tempore mediis utatur idoneis ipsi impedimen-

to, quoniam in idem relabatur peccatum, non potest absolu-

re, & responsum ne semper veritari, in occasione peccandi proxi-

ma; *ibid.* cas. 19. & 22.

An Misericordia sub praetextu, quod non sit severum in

locum, que jumentum relatum est, potest absolutionem

concedere illi, qui la punita peccandi occasione veritatis

sed promisit; tom. 2. v. *Absolutio*, cas. 19. & 22.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 20.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 21.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 22.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 23.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 24.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 25.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 26.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 27.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 28.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 29.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 30.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 31.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 32.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 33.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 34.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 35.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 36.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 37.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 38.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 39.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 40.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 41.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 42.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 43.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 44.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 45.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 46.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 47.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 48.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 49.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 50.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 51.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 52.

Si quis autem remedium contra peccandum famulum hanc compellatur,

non amplius viendat; *ibid.* cas. 53.

<div data-bbox="460 945 719 959" data

686 INDEX RERUM ET MATERIARUM.

ACTUS.

An omnis actus confitimus extra legem superioris mandatum nullus est arque irritus; tom. 1. v. *Impedimentum Clandestinitatis*, cap. 10.

An actus i. qui legitima forma earent, reformari possunt deinceps, ut uscent in Auditorio; tom. 3. v. *Restitutio*, cap. 163.

ADMINISTRATOR.

Administrator Xenodochiorum possunt ne privata sua autoritate in alios plus usum convertere redditus Xenodochii, qui ad certas quidam definit sunt necessitatis, sed que non amplius locum habent; tom. 1. v. *Necessarium*, cap. 1.

Possunt ne ea, qua excedunt bona Xenodochii impendere operibus plus; *ibid.* cap. 1.

An Domus alienus opulentis administratorum prebere se potest Ecclesiastus; tom. 2. v. *Clericus*, cap. 2.

Administrator Domus tenetur ne restituere Domino quantum sicut fecit ex pecunia Domini; tom. 3. v. *Restitutio*, cap. 50.

Potest inducere opifices, ad gratis pro ipso laborandum, sub praeterita, quod ipsi procul occasionem hanc parum lueri facient ex operibus Domino ejus teri solitus; *ibid.* cap. 173.

ADOPTIO.

Adoptio infantis auctoritate Principis facta, redditus ne dispositio remanentiam latitudinem ac nullam; tom. 1. v. *Legatum*, cap. 8.

Quid est adoptio? Sunt ne varie adoptionis species? Et an omnes illis adoptionis species impedimentum matrimonii disimus coniunctio; tom. 2. v. *Impedimentum cognitio*, legalis, cap. 12. &c. 1.

Sunt ne quadam conditions, sine quibus anns alterius jure et legitimate adoptare nequeat; *ibid.* cap. 4.

ADVERSITAS.

An aliquando advera quadam precari quis potest proximo suo, aut gaudere illis quo incederent in ipsum; tom. 1. v. *Deferendum*, cap. 2. & rom. 2. v. *Ouidum*, cap. 2.

ADULATIO.

Vide *opus* *adversitatis* *Proximum*.

Potest ne vir alienus ob gravissimam infractionem, quod uxor ipsius in adulterio incederet, ideo adversus eam diricta sententiam persequi; *ibid.* cap. 2.

Qui in consobrinus suis inducere alii in calumna, aut illis nocte intendunt, sive peccati rei? Ecclesia decrevit ne patens quadam adulterio sicut in adulterio agit? Et uxori coident ne modo tenetur ad se in causa similis separandam; *ibid.* cap. 18. & cap. 20.

Prætextus, quo quis dono continentis se ferre, auxiliisque & labore conjugis sua ad suam sufficiendum indigere se dicit, et se sufficiens ad id, ut propter eam secum retinere, quamvis committeret adulterium scandalorum? *ibid.* cap. 19.

ADULTERIO.

Tempus, intra quod Maritus uxori sua, que adulterii crimini admisit, juridice divorceum intentare potest, est ne si quum aque definitum? *ibid.* cap. 15.

Potest ne vir alienus ob gravissimam infractionem, quod uxor ipsius in adulterio incederet, ideo adversus eam diricta sententiam persequi; *ibid.* cap. 2.

Qui in consobrinus suis inducere alii in calumna, aut illis nocte intendunt, sive peccati rei? Ecclesia decrevit ne patens quadam adulterio sicut in adulterio agit? *ibid.* cap. 1.

Quod adulterio sua alios pascunt in criminis suo, peccantne, *ibid.* cap. 2.

ADULTERIUM.

Vide *opus* *adversitatis* *Proximum*.

Adulterium commissum ab altero conjugum, ante vel post contractum matrimonii, an ipsi jure debitur conjugale exigendi privat; tom. 1. v. *Debitum Conjugale*, cap. 3. 23. & 24.

Adulterium secretum & presentia expiatum, tolli ne iuri exigendi debitum matrimoniale; tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Ignorantia facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio; *ibid.* cap. 5.

Maritus jure ne potest coram Judice accusare de adulterio uxorem suam, quando eam sincere delicti perciperit? Et ne ad defundendum ab hac accusatione cogendus committamus solutionis causam? *ibid.* cap. 10.

Si, qui condonare corrompus fuit eximere adulterio committente, sicut in adulterio vita acta est, tom. 1. v. *Adulterium*, cap. 3.

Uxor potest ne accusare Maritum suum de Adulterio; tom. 1. v. *Divortium*, cap. 3.

Maritus facti excusat ne ab adulterio;